

Slutfedning af kvæg på naturarealer – økologi og konventionel

Inden vinter og dyrene eventuelt skal på stald, er det en god idé at vurdere, om dyrene skal indgå i avlen eller slagtes, herunder om de skal slutfedes.

Om slutfedning kan betale sig afhænger af foderpriserne, dyrets vægtmæssige udgangspunkt og hvilken værdistigning, som den kan opnå efter slutfedning. Desuden har et dyr, der har været i positiv vækst før slagtning, den bedste spisekvalitet. I denne artikel finder du eksempler på beregning af slutfedning af henholdsvis økologiske og konventionelle stude ved to forskellige fodringsstrategier og ved forskellig udgangspunkt for vægten. Hvis du har en økologisk bedrift og vælger at slutfede dine dyr, er der en række krav, som du skal være opmærksom på, som du ligeledes kan læse om her.

Klik på det emne, som du er interesseret i:

- [Udvælg dine køer og kvier til avl eller slagt inden vinter](#)
- [Eksempler på slutfedning af økologiske og konventionelle stude og ammekøer](#)
 - [Stud: slutfedning fra 450 til 600 kilo levende vægt](#)
 - [Stud: slutfedning fra 500 til 600 kilo levende vægt](#)
 - [Ammeko: slutfedning fra 600 til 650 kilo levende vægt](#)
- [Afretningspris og spisekvalitet](#)
 - [Betingelser for at opnå slagtepræmie](#)

- [Specielle øko-regler for slutfedning af kvæg](#)
 - [Fodring og afgræsning](#)
 - [Slutfodring på stald i afgræsnings sæsonen](#)
 - [Særligt for tyre over 1 år](#)

Udvælg dine køer og kvier til avl og slagt inden vinter

Det er vigtigt, at du hele tiden vurderer din besætning i forhold til om køerne og kvierne skal være en del af besætningen fremover eller om de skal til slagtning, enten direkte hvis de er klar til det, eller om de bør slutfedes først. Hvis det er muligt, så er det tit en fordel, at slagte dyrene direkte efter sommerafgræsning, hvor

de har relativ høj tilvækst. Så undgår de at tabe huld over vinterperioden, hvis der praktiseres helårsafgræsning. Fodringen under slutfedning bør være øget i forhold til de dyr, som indgår i avlen, så de skal indeles i to hold.

Eksempel på sortering af kalve/køer 6 måneder efter kælvning:

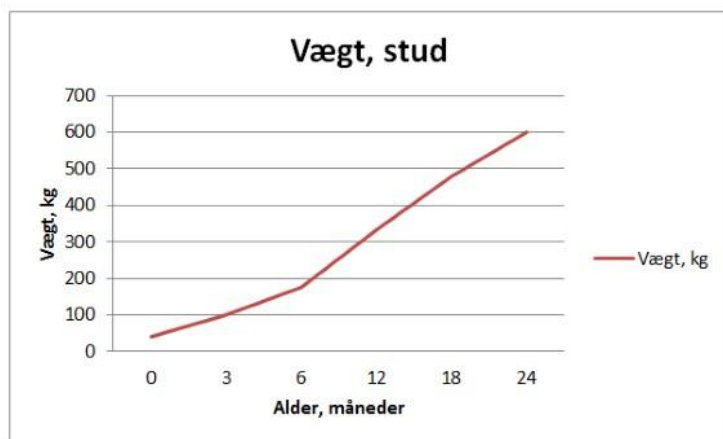
- *Kvier, 6 måneder gamle:* Dette kan for eksempel være i oktober-november. Nogle af kvierne skal bruges til den videre avl og skal afgræsse efter vinteren. Disse kvier har et mindre behov for en god tilvækst. Det skal vurderes, om de kvier, som skal slagtes, skal slutfedes inden, eller om de kan sendes direkte til slagt.
- *Koen, som har kælvnet:* Når kalven skal fravænnens, for eksempel når den er 6 måneder gammel, bør koen drægtighedsundersøges, så man ved om den er med kalv. Hvis det ikke passer ind i bedriftens cyklus, med en kalv, som kommer senere, kan man overveje om den skal slagtes. Herefter skal man overveje, om den skal slutfedes et par måneder eller om den skal sendes direkte til slagt.

[Til oversigt](#)

Eksempler på slutfedning af økologiske og konventionelle stude og ammekøer

Om slutfedning kan betale sig, afhænger af dyrets vægtmæssige udgangspunkt, aktuelle foderpriser og prisen for det slagtede dyr.

Dyrenes vægt afhænger af græssets kvalitet. Ved en dårlig græskvalitet vil grafen i figur 1 flade mere ud, og en 24 måneders stud kan ende på en vægt omkring de 400 kg, mens stude som har gået på godt græs har en passende vægt til slagt ved de 24 måneder, som figuren viser.

Figur 1. Eksempel på vægt for en stud i de første 24 måneder. Klik på billedet for en større og tydeligere version.

I eksemplerne i tabel 1-4 er der udregnet på en Dansk Holstein stud. Selve udregningen om slutfedningen kan betale sig, kan ligeledes bruges til kødkvæg racer, da forskellen mellem start og slutvægt ved slutfedning giver ca. den samme merpris for dyret ved slagt. Generelt er stude nemmere at fede op til fedme 4, mens tyre er mere kødfulde. Tabel 5 giver et eksempel på slutfedningen af en ammeko (Angus).

Der er anvendt priser fra august 2016 (Farmtal Online) og den daværende notering. Sæt selv dine aktuelle foderpriser ind og beregn foderomkostninger og merværdi ved slagting udfra gældende noteringer.

[Til oversigt](#)

Tabel 1. Eksempel på foderomkostninger ved slutfedning af henholdsvis konventionelle og økologiske stude fra 450 kg til 600 kg med kløvergræsensilage og korn. Der forventes 1000 gram daglig tilvækst.

Fodermiddel	FE / dag		Kr. pr FE		Foderudgift, kr /dag	
	Øko	Konv.	Øko.	Konv.	Øko.	Konv.
Kløvergræsensilage 1,2 kg ts pr Fe	4,0	2,0	1,50	1,20	6,0	2,4
Valset byg/ havre	2,8	4,8	1,80	1,10	5,0	5,3
Mineraler/kridt	150 gr	150 gr	4 kr pr kg	4kr pr kg	0,60	0,60
Halm (strøelse)	5 kg	5 kg	0,50 kr/kg	0,50 kr/kg	2,5	2,5
I alt					14,1	10,8

Beregningen i tabel 2 tager udgangspunkt i at slutfede henholdsvis en økologisk stud og en konventionel stud på 500 kg, som har gået på naturareal. I dette eksempel er det valgt at slutfede med græsensilage med 1.2 kg ts pr Fe og valset korn (byg og havre), hvor studen opnår en vægt på 600 kg og ca. 320 kg slagtet.

Tilvækstperioden er på 100 dage i eksemplet beregnet i tabel 2.

Tabel 2. Eksempel på foderomkostninger ved slutfedning af henholdsvis konventionelle og økologiske stude fra 500 kg til 600 kg med kløvergræsensilage og korn. Der forventes 1000 gr daglig tilvækst.

Fodermiddel	FE / dag		Kr. pr FE		Foderudgift, kr /dag	
	Øko	Konv.	Øko.	Konv.	Øko.	Konv.
Kløvergræsensilage 1,2 kg ts pr Fe	4,0	2,0	1,50	1,20	6,0	2,4
Valset byg/ havre	3,0	5,0	1,80	1,10	5,4	5,5
Mineraler	150 gr	150 gr	4 kr./kg	4 kr./kg	0,60	0,60
Halm (strøelse)	5 kg	5 kg	0,50 kr./kg	0,50 kr./kg	2,5	2,5
I alt					14,5 kr.	11,0 kr.

Af tabel 1 ses, at en ekstra tilvækst på 150 kg har en foderomkostning på 2115 kr. for en økologisk DH stud. Tilsvarende har en konventionel stud en foderomkostning på 1620 kr.

En tilvækst på 100 kg i tabel 2 vil koste 1450 kr for en økologisk stud og 1100 kr for en konventionel stud i foderomkostninger.

I tabel 3 er der beregnet en slutfedning af en økologisk DH stud på 500 kg til en vægt på 600 kg med en foderration som udelukkende består af kløvergræsensilage (plus mineraler). Tilvæksten er ikke så høj som med en foderration med korn, derfor er tilvækstperioden her 125 dage. En slutfedning på grovfoder kan f.eks. vælges, hvis kornpriserne er høje.

Til oversigt

Tabel 3. Eksempel på foderomkostninger ved slutfedning af økologiske stude fra 500 kg. til 600 kg. med kløvergræsensilage, uden korn. Der forventes 800 gr daglig tilvækst.

Fodermiddel	FE / dag	Kr. pr FE	Foderudgift, kr /dag
	Øko	Øko.	Øko.
Kløvergræsensilage 1,2 kg ts pr FE	6,0	1,50	9,0
Mineraler	150	4 kr/kg	0,6
Halm (strøelse)	5 kg	0,50 kr/kg	2,5
I alt			12,1 kr.

Tabel 4 viser værdistigningen ved at slutfede DH stude ved de to forskellige fodringsstrategier beskrevet i tabel 2 og tabel 3. I eksemplet er det ikke en stor fordel at slutfede studene med de viste foderpriser. Det er vigtigt at regne på ens egne tal. Beregningen er udelukkende lavet på foderomkostninger, så derudover bør man indregne ekstra omkostninger til husleje, arbejde, forrentning og eventuelle dyrlægeregninger i de 100 dage eller 125 dage, som slutfedningsperioden i dette tilfælde varer. Den reelle værdi-stigning er derfor mindre end angivet i tabel 4.

Tabel 4. Værdistigning for at slutfede en DH stud fra 500 kg til 600 kg, når foderomkostninger er fratrukket.

	Værdi-stigning på dyret: 500 kg – 600 kg	Værdi-stigning fratrukket foder og halm	Værdi-stigning pr. dyr pr. dag
Konv. slutfedning med korn	1440 kr	340 kr	3,40 (100 dage)
Øko. slutfedning med korn	1800 kr.	350 kr	3,50 (100 dage)
Øko. slutfedning uden korn	1800 kr.125x 12,1?	288 kr	2,30 (125 dage)

Tabel 5 viser eksempel på økonomien i at slutfede en ammeko på god kløvergræsensilage og korn

Tabel 5. Slutfedning af en konventionel og økologiske ammeko fra 600 kg til 650 kg (800 g/dag). Dette eksempel skal vise om det kan betale sig at slutfede en ko i ca. 2 mdr. De stiger 30 – 40 kg i slagtevægt og det giver en merværdi på ca. 1000 kr. Hvis de slutfedes i 60 dage, vil det ikke kunne betale sig i den økologiske besætning hvor foderudgifterne er 1020 kr, mens der i den konventionelle besætning vil være knap 900 kr i foderomkostninger.S

Fodermiddel	FE / dag		Kr. pr FE		Foderudgift, kr /dag	
	Øko	Konv.	Øko.	Konv.	Øko.	Konv.
Kløvergræsensilage 1,2 kg ts pr. Fe	7,0	3,0	1,50	1,20	10,5	3,60
Valset byg/ havre	3,0	7,0	1,80	1,10	5,40	7,70
Mineraler	150 gr	150 gr	4 kr/kg	4 kr/kg	0,60	0,60
Halm (strøelse)	6 kg	6 kg	0,50 kr/kg	0,50 kr/kg	3,00	3,00
I alt					17,00	14,90

[Til oversigt](#)

Afregningspris og spisekvalitet

Afregningsprisen afhænger af vægten af slagtekroppen og derudover af formen (muskelfylden), fedme og farve. Klassificering af formen er inddelt i 15 klasser, mens henholdsvis fedme og farve vurderes i 5 klasser. Slagteriet kan også beslutte andre kvalitetsegenskaber, som skal indgå i afregningen. Dertil kommer tillæg til forskellige koncepter som økologi og friland. Slagterierne bestemmer selv hvilken afregning, der skal ske på baggrund af disse parametre. Det kunne for eksempel være sunde fedtsyrer i kødet (omega3 fedtsyrer), som det tyder på, at der er en højere andel af hos kvæg, der har gået på naturarealer, end hos kvæg som fodres på stald.

Det er vigtigt at også spisekvaliteten er god. Dvs. at dyret skal slagtes, når det er i positiv vækst og har en passende fedtmarmorering intramuskulært. En passende fedtmarmorering giver normalt kødet en bedre mørhed.

Kødtilvæksten hos dyr græssende på naturarealer kan være nedsat i forhold til standardforhold (marker i omdrift), hvor græskvaliteten på naturarealer kan være nedsat. Når slagtepriserne skal udregnes på forhånd, kan det derfor være nødvendigt med en korrektionsfaktor, som reducerer slagtedyrenes tilvækst i forhold til standardforudsætningerne. For at opnå en bestemt slagteform kan det derfor være en idé at slutfede dyrene.

[Til oversigt](#)

Betingelser for at opnå slagtepræmie

- Kvier skal være under 16 måneder gamle ved slagting for at få slagtepræmie
- Tyre og stude skal være under 30 måneder gamle ved slagting for at få slagtepræmie
- Ved slagting i Danmark skal den slagtede vægt været mindst 160 kg

[Til oversigt](#)

Specielle øko-regler omkring slutfodning af kvæg

Fodring og afgræsning

- Kvæg som er fravænnede skal minimum have 60 pct. grovfoder i deres foderration, også når de slutfedes.
- Afgræsningsregler:

- Kvæg skal have adgang til græsarealer i perioden fra 15. april til 1. november, når vejrforholdene, jordbundens tilstand og dyrenes fysiske kondition tillader det. Dyrene skal være på græsningsarealet mindst 6 lyse timer dagligt i denne periode. Dyrene skal have et optag af frisk afbidt græs, og dette skal fremgå af foderplanen/oversigten
- Kalve på 4-6 måneder kan udbindes senest 1. maj og tages på stald igen den 1. september
- Ungdyr ældre end 6 måneder kan udbindes senest 1. maj – 1. november
- Køer har afgræsningssæson fra den 15. april – 1. november
- I stedet for at have tyre over 1 år på græs i græsnings sæsonen, kan du holde dem på stald med uhindret adgang til løbegård hele året.

Til oversigt

Slutfedning på stald i afgræsningssæsonen

I afgræsningssæsonen kan du slutfede kvæg på stald, hvis det drejer sig om:

- Handyr over 9 måneder
- Hundyr over 24 måneder
- Hundyr som har kælvet

Slutfedningen på stald må ikke overstige 3 måneder og maksimalt 1/5 af dyret levetid. Ved slutfedning forstås opfedning på stald op til dyret sendes til slagtning.

Hvis du leverer økologisk mælk og/eller økologiske kreaturer til Friland, skal du overholde en brancheaftale, som stiller krav om, at dyrene har adgang til løbegård/fold i forbindelse med slutfedning af kvæg mellem 9-12 måneder på stald i afgræsningssæsonen.

Til oversigt

Særligt for tyre over 1 år:

I stedet for at have tyre over 1 år på græs i græsnings sæsonen, kan du holde dem på stald med uhindret adgang til løbegård hele året. Du skal dagligt fodre tyrene med grovfoder efter ædelyst.

Læs mere

Foderpriser til alle beregningseksempler i tabellerne er hentet fra Farmtal Online, august 2016

www.farmtalonline.dk

Se den aktuelle kreaturnotering her:

<http://www.danishcrown.dk/Ejer/Kreaturleverandoer/Aktuel-kreaturnotering.aspx>